

Njen ustanovitelj in prvi voditelj, rajni Svestozar Pribečević, je bil med najbolj zagrizenimi centralisti. Vidovdanska ustava bi bila nemogoča brez Pribečevića in njegovih demokratov. Njihovo vrhovno načelo je bilo: Srbi, Hrvati in Slovenci so en narod. Zaključek iz tega: ena vlada na čelu strogo centralizirane uprave. Samostojni demokratje so takrat, ko so bili na vladi, z obznanom postopali proti Radičevi stranki in Radiča samega zaprli. Ko pa se je potem Pribečević znašel z Radičem v opoziciji, sta napravila zvezo med seboj. Ta zveza med Hrv. seljaško stranko in SDS se imenuje Kmečko demokratska koalicija, ki še traja naprej. Sedanji voditelj SDS dr. Budisavljevič je minister za socialno politiko in narodno zdravje. In zakaj propada SDS, čeprav je še vedno v zvezi s Hrvatsko seljaško stranko in z njo vred na vladi? Zato, ker je prišla v škripce pri izvajanju narodnega spo-

razuma, sklenjenega s Hrvati. Ta sporazum zahteva preustroj države v federativno (zvezno) državo. SDS pa je po svojem programu, ki proglašča narodno edinstvo Srbov in Hrvatov, prav za prav centralistična stranka, kakor je bila izpočetka. Radi izvajanja sporazuma v samostojni banovini Hrvatski je SDS prišla navzkriž z mnogimi svojimi vodilnimi pristaši, ki so srbske narodnosti. Saj je SDS po veliki večini srbska stranka, Hrvatov je v njej primeroma malo. Začelo se je izstopanje iz stranke. Zdaj desetorica vodilnih krajnih in okrajnih pristašev izstopi, potem zopet desetorica. Kje in kako se bo to končalo? Vrhovni voditelji SDS so si že bolj natanko začeli ogledovati opozicijske stranke: stare radikale, srbske demokrate in kajpada tudi JNS ter razmišljajo, katere si naj izberejo kot ožje tovariše v opoziciji.

Brezovica, Gabrovec in Hrastnik. V občini Škofja vas so najbolj prizadeti kraji Zdobrova, Pristava, Razbor, Bovše in Gradiše. V Dramljah je uničenih 130 ha posevkov in 70 hektarov vinogradov. V občini Griže so prizadeti Magojnica, Britno selo in Podkamenik pa tudi Zabukovci. Strašno je prizadeta občina Petrovče, Drešinja in Levec, močno oškodovani so tudi kraji Sv. Jurij ob Taboru, Sv. Miklavž, Sv. Lenart, Lake, št. Pavel in Marija Reka.

In pomoč?

Banovina je prebivalstvu priskočila na pomoč z vsoto 85.000 din. št. Pavel pri Prebolu je dobil 8000 din, Vojnik-okolica 8000 din, št. Jurij ob Taboru 10.000 din, Petrovče 19 tisoč din, Griže 16.000 din, Škofja vas 12.000 din in Dramlje 12.000 din. Za ta denar bodo kupili pšenico in koruzo. Prebivalstvo je za podporo hvaležno, posebno ker vidi, da v danih razmerah tudi oblastvo ne more veliko storiti z ozirom na druge javne in nujne datjave.

Če primerjamo uradno ocenjeno škodo s podporo, vidimo, kako velikansko škodo mora prebivalstvo kljub vsej skrbi oblasti pretrpeti. Ta škoda je tako ogromna, da omenjenim krajem grozi najhujše gorje in pomanjkanje. Kako hvale vredno bi bilo, če bi torej zasebna organizacija s pomočjo oblasti in našega letalstva skušala vsaj delno omejiti najhujše gorje naših polj in kmetijstva sploh — točo. V enem izmed prihodnjih člankov v »Slov. gospodarju« se bomo dotaknili tudi tega, da bi tako za to hvale vredno zamisel vzbudili zanimanje pri merodajnih.

Skoda po toči v celjskem okraju

V »Slov. gospodarju« z dne 24. julija smo poročali v posebnem članku o strahotnem gospodarjenju toče v celjski okolici. Kako ogromno škodo je napravilo v tem predelu neurje, se pa vidi šele sedaj, ko je polje porjavelo.

Višina ocenjene škode

Celjska mestna občina je izvršila komisijski ogled in ugotovila, v katerem pasu je toča uničila poljske pridelke. Po uradnih ugotovitvah presega škoda nad 22.500.000 din. Pri tem je izzeta škoda na stavbah, šipah, ostrešju in sadnem drevju, ki je ponekod prav lepo kazalo, in po travnikih, kjer bodo morali kmetje izvršiti odkos, če bodo hoteli dobiti vsaj malenkostno dobro otavo. Žalosten je pogled na opustošene hmeljske nasade, s katerih mnogi pospravljajo hmeljevke, in to v času, ko bi za hmelj dobili lahko lepe denarje.

Višina škode v posameznih občinah

Celjsko občino je zadela toča v pasu od Levca do Butejevega mosta v smeri proti Ostrožnem in Zgornji Hudinji. Polovico njiv je popolnoma uničenih, ostanek pa skoraj za 80%. V tem pasu znaša škoda stodontno in je posebno prizadeto Babno, kjer je ostalo od hmeljskih nasadov le leseno ogrodje. Po uradnih cenitvah je v katastralni občini Ostrožno oškodovanih 144 posestnikov in 8 najemnikov; v katastralni občini Medlog 6° posestnikov in 7 najemnikov; v katastralni občini Sp. Hudinja 36 posestnikov in 2 najemnika. Mnogi posestniki škode sploh niso hoteli prijaviti, če da imajo glede tega odpore, odpis dav-

ka — slabe izkušnje iz prejšnjih let. Skupna škoda v celjski občini presega 380.000 din. Po cenitvi je napravila toča v Liscah 22.000 din škode, v Sp. Hudinji 300.000 din, v Medlogu 1.632.000 din, na Ostrožnem 1.800.000 din. Okrajno načelstvo v Celju je uradno ugotovilo, da je toča napravila v občini št. Pavel 497.000 din škode, v Vojniku in okolici 486 tisoč din, v Dramljah 1.740.000 din, v št. Juriju ob Taboru 700.000 din in v Škofji vasi 1.500.000 din, skupno skoraj 19 milijonov dinarjev. V vojniški okolici so prizadeti kraji

Novice iz domačih krajev

Desetletnica ljubljanskega knezoškofa. Vsa ljubljanska škofija je slavila zadnjo nedeljo 10 letnico, odkar jo vodi preudarni in delavni škof dr. Gregorij Rožman. Že v soboto so izrekli jubilatno čestitke med drugimi g. ban dr. Marko Natlačen, divizionar general g. Dragoslav Štefanovič in beograđski nadškof g. dr. J. Ujčić, ki je imel v nedeljo ob desetih v ljubljanski stolni cerkvi slavnostno pridigo. Obče priljubljenemu ter čisljanemu cerkvenemu knezu in duhovnemu pastirju ljubljanske škofije izreka tudi »Slov. gospodar« iskrene čestitke!

Šentlenarški g. župnik in duhovni svetnik 60 letnik. 60 letni jubilej je obhajal 27. julija v št. Lenartu v Slov. goricah tamošnji g. župnik in duhovni svetnik g. Fr. Sinko. Rodil se je v Dragotincih v župniji Sv. Jurij ob

Ščavnici. Gimnazijo in bogoslovje je končal v Mariboru, kjer je bil tudi posvečen leta 1905. Kaplan je bil v Marenbergu, v Šmarju pri Jelšah in na Teharju. Pri Sv. Martinu na Pohorju je bil župnik 15 let, od koder je prišel leta 1931. v št. Lenart, kjer dal Bog, da bi dočakal v vsestranskem plodonosnem in od božjega blagoslova spremljanem delu še marsikateri jubilej!

Devetletni kolesar si razbil lobanjo in obležal mrtev. Na Breznu ob Dravi se je mudil na počitnicah pri stricu krojaču Poročniku devetletni sin rudarja Kolarja iz Mežice. Fant je vzel brez stričeve vednosti kolo in se je odpeljal po cesti. Ko se je vračal po strmini na Brezno, mu je pripeljal naproti težek to-

»Tatove sem izsledil,« je odvrnil Erik. »Tovariše sem poslal za njimi. Upam, da so že osvobodili čredo in ne potrebujejo moje pomoči.«

Možje bi še radi izvedeli eno in drugo, a vedeli so, da je Erik zelo skop z odgovori, zaradi tega ga niso izpraševali.

Erik se je poslovil in počasi odjezdil dalje. Jezdil je po sredi Glavne ulice.

Možje so radovedno zrlji za njim. Vedeti so hoteli, ali bo zavil v Brienovo gostilno.

Ko je mladenič prijezdil do gostilne, je pritekla iz hiše lepa, mlada deklica. Imela je temno polt, plamteče oči, rdeče ustnice, majhen nos, ponosno čelo, ki so ga venčali gosti, črni lasje. Bila je Anita Orloga. Med zobmi je držala temnordečo vrtnico. Sladko se je smehljala. Vrtnico je vzela iz ust in priliznjeno vprašala:

»Erik, ali se ne bi ustavil in šel z menoj v gostilno?« Mladenič je brez odgovora hotel jezdit dalje. Anita je zardela in vzkliknila:

»Tako ne boš jezdit mimo Orlogove hčere!« Zgrabila je za uzdo, da bi ustavila konja.

»Pusti!« je ostro velel Erik. »Od zdaj naprej bom tako hodil mimo tebe!«

Anita se je vzravnila in razburjeno vprašala:

»Erik, med nama je torej vse končano?«

Mladenič je pridržal konja in mirno vprašal:

»Ali je bilo kaj med nama?«

»Mislim, da je bilo!« je Anita odgovorila. »Erik, zelo si me razžalil.«

»Nisem imel namena. Odpusti! Saj ti nič ne moreš zaradi očetovih lopovščin...«

»Erik!« je vzkliknila Anita.

Na ulici so se začeli zbirati možje in žene. Spčetka so od daleč opazovali prizor, potem pa so prihajali vse bliže. Drugi pa so skozi okna potiskali glave in strigli z ušesi, da bi slišali razburljivi dvogovor. V nekaj trenutkih je ves trg prisostvoval besednemu boju.

»Erik!« je spet zavpila Anita. »Ti si pijan!«

»Zdi se mi, da ne!« je mirno odgovoril mladenič.

»Kaj hočeš s tem povedati?«

»Nič več. Vse sem povedal.«

»Da, vse! Celc take reči, za katere ne moreš odgovarjati. Da ne boš imel sitnosti, ti obljubljam, da bom molčala, kot da nisem nič slišala.«

Erik se je nasmehnil.

»O, le govori! Vse povej! Ali hočeš, da jaz povem tako glasno, da bodo vsi slišali? Glej, koliko se jih je zbralo. Gotovo so radovedni.«

»Ali si ob pamet? Molči! Moj oče te takoj ustrelj.«

»Bomo videli, mala deklica.«

»Oče je v gostilni.«

Erik, ki je hotel že odjezditi, je osuplo pogledal. Sicer je bil prepričan, da se bo Orloga čimprej vrnil, a tega ni pričakoval, da bi bil že tu.

vsej priliki neka skrivna zveza.

Nova zvezda velikanke — Odkritje Švicarja v Ameriki. Na gori Palomarju v Kaliforniji v Ameriki, kjer postavljajo ta čas največji daljnogled na svetu, je zvezdoznanec dr. Zwicky, po rodu iz Švice, v ozvezdju Kita, v nebesnem pasu, ki je ta čas posebno zanimiv zavoljo petih premičnic, odkril novo zvezdo velikanka. Ta zvezda prekaša po svoji velikosti naše sonce kakšnih sto milijonov krat. Takšne zvezde velikanke prištevajo zavoljo nenadnosti njihovega pojava med »nove zvezde«, a med tem ko kažejo navadne nove zvezde dosti manjšo svetlobnost nego velikanke. Dvajset milijonov let potrebuje svetloba navzlic svoji brzini

vorni avto trgovca Hladeta, katerega je vodil pravilno po desni strani šofer Konrad Helbl. Mladi kolesar se je pa po nesreči zalzel v avtomobil s tako silo, da si je razbil lobanjo in obležal mrtev.

Podsut od kamenja. 32 letni kamnosek Fr. Oder iz Lehna pri Breznem ob Dravi je zaposlen pri nakladanju kamenja v vagončke, katere so spravljali po industrijskem tiru v dolino. Na ovinku se je vagonček prevrnil, kamenje je podsulo Odra in ga hudo poškodovalo na znotraj in mu zlomilo nogo. Odra so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Kolesar zavozil v železno ograjo. Franc Šeber, zidar iz Križevcev pri Ljutomeru in zaposlen v Selnici ob Dravi, je zapeljal po strmini s kolesom v železno ograjo pod gostilno Merdavs ob državni cesti Maribor-Kamnica in se je hudo poškodoval po obrazu. Reševalci so ga prepeljali v mariborsko bolnišnico.

Smrtna nesreča 55 letnega delavca. Z zidarskega odra je padel in se ubil 55 letni delavec Karel Pozival iz Rošpoha pri Mariboru. Pri padcu v globino 3 m si je prebil lobanjo in je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl.

Zidarski delavec hudo ponesrečil. Pri Hutterjevi veliki novi stavbi v Mariboru je hudo ponesrečil 25 letni delavec Rihard Smodej iz Jarenine. Padlo je nanj dvigalo in mu nalomilo hrbtenico. Poškodovanega so prepeljali v zelo resnem stanju v bolnišnico.

Huda poškodba radi splašenih konj. Jožef Belec, 58 letni voznik iz Lobnice pri Rušah, je vozil drva v Maribor. Konja sta se mu splašila ter zdirjala proti mestu. Ko je skušal voznik živali zaustaviti, je padel pod voz in kolesa so šla preko njega. Belec je obležal nezavesten s hudimi notranjimi poškodbami ter z zlomljeno nogo. V resnem stanju je bil odan v mariborsko bolnišnico.

Smrtna žrtev padavice. Radi padavice je padla v komaj 70 cm globoko mlako 61 letna preužitkarica Ana Bolšec v Ploderšnici pri Sv. Jakobu v Slov. goricah in je utonila. Smrtno ponesrečena bi že bila skoraj umrla pred dve letoma na opeklinah, ki jih je dobila, ko jo je vrgla padavica na razbeljeni štedilnik.

Komaj otet iz valov narasle Drave. V Budini pri Ptuj regulirajo Dravo. Radi malodane vsakdanjih naličev močno narasla Drava je odnesla več večjih čolnov, katere uporabljajo pri regulaciji. Ob tej priliki bi bil skoraj utonil 24 letni Franc Kelemen iz Gradišča na Hrvatskem. Valovi Drave so odtrgali vrh broda in reka je odnesla brod ter še en čoln in zraven tudi omenjenega hrvatskega delavca, ki se je v nenadni smrtni nevarnosti kot neplavač rešil na betonski steber in od koder so ga vsega premraženega po dveurnem naporu prepeljali zopet na obrežje Drave.

ve. Reševanju je prisostvovalo mnogo prestrašenih gledalcev, kateri so tekali ob nabrežjih Drave in je vsak kričal, kako bi bilo treba iz mrzlih valov otetemu pomoči z betonskega stebra.

Konj ga je udaril smrtonosno. V Turnišču pri Ptuj je udaril konj v trebuh 31 letnega vojaka Jakoba Irgoliča, katerega so prepeljali v ptujsko bolnišnico s smrtonosnimi notranjimi poškodbami.

Mlatilnica ga je smrtno poškodovala. Janez Sedonja iz Rakičana pri Soboti je bil lastnik mlatilnice na parni pogon, ki je bila v zadnjem času v stalnem obratu. Sedonja je sam opravljal parni stroj. Ko je hotel 30. julija stroj namazati, je stopil na vodno kad. Pri mazanju mu je zgrabila osovina kolesa obleko in ga je zavrtelo z vso silo. Sedonjev pomočnik slučajno ni bil prisoten in nobeden drugi ni znal stroja zaustaviti. Končno so Sedonjo vendarle potegnili s stroja, ki ga je potolkel po glavi in vsem telesu. Reževe je potegnilo vso obleko s telesa, zlomljen je imel prsni koš in izbito eno oko. Zavili so ga v prt in ga prepeljali v soboško bolnišnico, kjer je pa preko noči podlegel groznim poškodbam. Zapušča ženo in štiri otroke.

Strašne posledice, ako se igrajo otroci z vžgalicami. V Gomilici v Prekmurju sta se igrala v gospodarskem poslopju triletni sinček in šestletna hčerkica posestnika Jožefa Čeha. Ker staršev ni bilo doma, sta iztaknila otroka neke vžgalice in zakurila ogenj pod gospodarskim poslopjem, ki je bilo kmalu v objemu plamenov ter je tudi zgorelo. Ogenj je zajel oba otroka. Deklica je zbežala še v zadnjem trenutku k sosedovim. Vnela pa se je na njej obleka. Otroku so zgoreli lasje in je dobil po vsem telesu hude opekline. Fantek se ni utegnil več rešiti in so našli pozneje le še zoglenelo trupelce. Deklico so koj prepeljali v soboško bolnišnico, a ji že ni bilo več pomoči, ker je bila prehujo opečena. Opisani dvojni smrtni primer naj bo staršem opomin, kako skrbno je treba pred otroci, ako se jih pusti same doma, zaklepati vžgalice!

Deroča Mura je ponovno zahtevala mlado življenje. Prejšnji teden se je med drugimi kopalci kopal tudi bolniški strežnik Vučko Ivan, ki se je nedavno vrnil z orožnih vaj. Med plavanjem pa ga je zgrabil krč in je kmalu izginil v hladnih valovih deroče reke. Njegova nesrečna smrt je napravila zelo mučen vtis pri sorodnikih in bolnikih, ki so ga imeli zelo radi, ker je vsakega bolnika znal lepo potolažiti, da je laže prenašal hudo breme bolezni.

Krava hudo poškodovala sedemletnega dečka. V Zamušanih pri Veliki Nedelji je bil na počitnicah Zdenko Reberc, sedemletni sinko

elektrotehnika iz Maribora. Na pašniku ga je napadla podivjana krava, ga nabodla na roge in ga vrgla v velikem loku na tla. Dečka so prepeljali v mariborsko bolnišnico s prepiranim trebuhom in s hudimi notranjimi poškodbami.

Osemletni fantek utonil v mlaki. V občini Rankovci pri Sv. Tomažu pri Ormožu se hodijo otroci kopat v mlako, ki je precej globoka in nevarna za neplavače. Viničar Martin Kos je prepovedal svojemu osemletnemu Tinčku, da bi se hodil kopat v to nevarno mlako. Svetoval mu je, naj si nanosi iz mlake vode v kad in naj se okoplje. Fant je res donasal vodo, a naenkrat ga ni bilo dolgo nazaj. Ko je šel oče pogledat za sinom, ga je našel utopljenega v mlaki, v katero je padel po nesreči ter utonil, ker ni bilo nikogar blizu, da bi mu bil priskočil pravočasno na pomoč.

Hude notranje poškodbe radi padea pod voz. S senom naloženi voz se je zvrnil in pokopal pod seboj 50 letnega posestnika Ferdinanda Voga iz Vodice pri Kalobju. Voga je dobil hude notranje poškodbe.

Huda nesreča posestnika radi padea s kozolca. V Škofiji pri Zibiki je padel s kozolca posestnik Davorin Založnik tako nesrečno, da je ohromel na roke ter noge. Hudo poškodovanega so oddali v celjsko bolnišnico.

Desetletni fant smrtno ponesrečil s patrono. V Prožinski vasi nad Štorami pri Celju se je igral desetletni posestnikov sin Maks Majoranc v domači kuhinji s patrono. Patrona je zaradi neprevidnega ravnanja nenadoma eksplodirala ter odtrgala fantu levo roko, močno pa ga je poškodovala tudi po desni strani telesa. Nesrečni fant je bil prepeljan v celjsko bolnišnico, kjer pa je poškodbam podlegel.

Kolesar zlomil fantu nogo. V Laškem je povozil neki kolesar 13 letnega dninarjevega sina Milana Jezernika iz Laškega in mu zlomil desno nogo. Poškodovanega fanta so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Vlak smrtno povozil kretničarja in očeta peterih otrok. Na postaji Zagorje ob Savi je bil zaposlen s premikanjem kretnic Jurij Jerič. Radi deževja mu je spodrsnilo na mokrih tleh in je zašel pod kolesa vlaka, ki so mu razmesarila obe nogi. Zdravnik je odredil prevoz v bolnišnico, a je revež med vožnjo umrl in so ga prepeljali nazaj v Zagorje. Smrtno ponesrečen je bil po rodu iz Šmarja pri Jelšah. Služil je pri železnici 27 let in je zapustil pet otrok v starosti od 12 do 22 let.

Vlak povozil kmečkega delavca. Na postaji Devica Marija v Polju pri Ljubljani je smrtno povozil vlak 39 letnega kmečkega delavca Jožefa Fabjana iz Zgornjega Potoka pri Ko-

300.000 km na sekundo, da dospe od tiste zvezde do nas.

Kosti in trni, šele potem bronaste in železne igle. V vseučiliškem muzeju v Filadelfiji v Zruženih am. državah je videti v zbirki vsakovrstnih kosti nekoliko tenkih kosti, ki jih napis označuje predhodnice današnjih šivank. Te igle izvirajo iz časa, ko je človek kože ubitih sovražnikov in živali skušal malo predelati, preden jih je uporabil kot obleko. To obleko je hotel pritrčiti nase in ji dati določeno obliko. S koničastim predmetom, kakršnih je našel v naravi dovolj, je v kožo prebijal luknje, skozi katere je potem potegnil jermene ali vrvice. Prva igla, s katero so vrvice, ki naj bi oblačilo stisnili k telesu,

»Vrnil se je že? Vedel sem, da bo pustil tovariše in črede ter se vrnil. Pretkan načrt. Orloga je tu, drugi pa so ostali pri čredah, da jih odvedejo dalje. Tvoj oče je lisjak! Na videz je preganjal tatove, v resnici pa je njihov tovariš. Kdo bi si mislil, da spada ponosni Orloga med živinske tatove!«

»Erik,« je zasikala Anita, »ti preveč veš! Pazi, da ti to ne bo v pogubo!«

Mladenč se je glasno zasmel.

»Res preveč vem, a to bo drugemu škodovalo, ne meni... Tako na primer vem, da si se zato smukala okrog mene, ker ste mislili, da me boste pridobili za tatinsko tolpo. Človek niti ne bi mislil, česa je zmožna taka majhna deklica! Igra se z ljubeznijo, ko močje s samokresi. Obojna igra je nevarna. Toda — to je tvoja stvar, Anita. Drugega si nimava povedati.«

Anitine oči so zlovesče zatemnele. Z majhnimi, belimi zobmi je grizla pecelj rdeče vrtnice. Čez čas je zasikala:

»Erik, nisva se zadnjič srečala.«

»Če bo srečanje od mene odvisno, potem zadnjič,« je mirno odvrnil mladenč.

»Ne bo od tebe odvisno! Zapomni si, da boš še obžaloval to žalitev.«

»Anita, ne delaj si praznih upov... Mislim, da bo

dovolj. Ne bova se dalje prepirala v zabavo vseh tržanov. Z Bogom, Anita!«

Vzpodbodel je konja, a preden je žival zdirjala, ga je nekdo od zadaj poklical po imenu. Obrnil se je in zagledal Walserja, ki je prijezdil s svoje druge pristave.

»Erik,« je veselo zaklical stari švicarski priseljenec, »ali si res ti? Jaz sem že slišal, da ležiš v prepadu z razbito glavo. Kaj vse ljudje klobasarijo!«

»Da, vse mogoče neumnosti čvekarijo,« je odvrnil mladenč.

»In kaj je s tatovi?«

»Našli smo jih, toda ušli so nam. Nekaj živine pa smo rešili.«

»Ali si spoznal lopove?«

»Nekatere.«

»Kateri so?«

Erik se je nasmehnil, ko je videl Walserjevo radovednost.

»Zakaj hočeš vedeti za imena? Saj veš, da je nevarno, če človek preveč ve. Dovolj je, da jaz vem.«

»Ali jih boš izročil načelniku?«

Erik se je ironično nasmehnil.

»Preden bi jih on spravil v zapor, bi stokrat ušli. Z njimi bo treba postopati po zakonih divjine. Sled sem našel in ne bom miroval, dokler dežela ne bo rešena teh banditov.«